

Nr 60

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av vissa postavgifter jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 28 oktober 1966 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 143, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

att besluta att avgifterna för inrikes brev, postkort, korsband, postanvisningar, postförskott, assurans och rekommendation skall fr. o. m. den 1 januari 1967 utgå med de belopp, som av departementschefen förordats.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen framläggs förslag till höjda postavgifter. Grundportot för brev föreslås ökat med 5 öre till 45 öre och för brev i högre viktsatser med 10—40 öre. Höjda avgifter föreslås även för postkort, korsband, postanvisningar, postförskott samt assurans och rekommendation. Detta i förening med vissa förutsedda avgiftshöjningar, som Kungl. Maj:t eller postverket kan besluta, beräknas öka postverkets inkomster med ca 39 milj. kr. under budgetåret 1966/67 och med ca 84 milj. kr. under budgetåret 1967/68. De nya avgifterna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1967.

Till utskottet har hänvisats de i anledning av propositionen väckta lika lydande *motionerna* I: 771 av herr *Strandberg m. fl.* samt II: 943 av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Oskarson*, vari hemställts, »att riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 143 måtte besluta att elevers vid korrespondensinstitut rättade eller orättade arbeten fr. o. m. den 1 januari 1967 skall befordras mot trycksaksporto».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 771.

I skrivelse den 7 oktober 1966 har postverket bl. a. framlagt förslag om höjning av de avgifter, som är fastställda i kungörelsen den 11 maj 1951 (nr 248) angående postavgifterna m. m. Förslaget innefattar således porto-

na för brev, postkort, korsband samt avgifterna för postanvisningar, postförskott, assurans och rekommendation.

Innebörden av verkets förslag framgår av följande sammanställning.

Sammanställning över nuvarande avgifter samt av postverket och departementschefen föreslagna ändringar

Försändelseslag	Avgiftsgrupper	Nuvarande avgifter, öre	Postverkets förslag, öre	Departementschefens förslag, öre
Brev	högst 20 g	40	45	45
	över 20—125 g	80	90	90
	» 125—500 g	150	180	180
	» 500—1 000 g	230	270	270
Postkort	enkla	30	35	35
	dubbla	60	70	70
Korsband (trycksaker, varuprov, varukorsband)	högst 100 g	25	30	30
	över 100 g	25	30	30
		för de första 100 g samt 10 öre för varje följande vikt av 100 g eller del därav	för de första 100 g samt 10 öre för varje följande vikt av 100 g eller del därav	för de första 100 g samt 10 öre för varje följande vikt av 100 g eller del därav
Postanvisningar	högst 10 kr.	50	70	70
	över 10—2 000 kr.	100	140	140
Postförskott		35	50	50
Assurans		100 öre i grundavgift + 10 öre för varje 1 000 kr. eller del av 1 000 kr. av assuransbeloppet	140 öre i grundavgift + 10 öre för varje 1 000 kr. eller del av 1 000 kr. av assuransbeloppet	140 öre i grundavgift + 10 öre för varje 1 000 kr. eller del av 1 000 kr. av assuransbeloppet
Rekommendation		100	140	140

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker på nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Postverket, s. 2—5.

Departementschefen, s. 6.

Som motivering för yrkandet i de förevarande motionerna anför motionärerna följande. Portohöjningen på brev träffar särskilt kraftigt korrespondensundervisningens försändelser, vilka så sent som den 1 januari 1966 fått vidkännas en stor extra höjning genom ändrad tariffering

jämlikt riksdagens år 1965 fattade beslut om slopande av försändelseslaget affärshandlingar. Härigenom kom korrespondensundervisningens försändelser, som dittills befordrats som affärshandlingar, att i stället befordras som brev med ty åtföljande stegrade kostnadsbelastning. Såväl korrespondensinstituten som dess elever, vilka ofta genom ekonomiska uppoffringar ägnar sig åt självstudier, kommer att få vidkännas en fördyring av försändelsernas befordran. Motionärerna erinrar om att försändelser av ifrågavarande slag enligt gällande internationella postkonvention må befordras mot trycksaksporto. Så sker i flera andra länder bl. a. i Norge och Nederländerna.

Utskottet

I den förevarande propositionen framläggs förslag till höjningar av de postavgifter, vilkas reglering kräver riksdagens medgivande. Förslaget omfattar avgifterna för inrikes brev, postkort, korsband, postanvisningar, postförskott, assurans och rekommendation. Därutöver har förutsatts höjningar dels av vissa avgifter i den allmänt internationella postutväxlingen, vilka beslutas av Kungl. Maj:t, och dels av vissa avgifter, som postverket enligt särskilda bemyndiganden äger bestämma, bl. a. avgifterna för inrikes paket samt för masskorsband och grupp korsband. De i propositionen förordade avgiftshöjningarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1967.

Taxeändringarna beräknas medföra en genomsnittlig höjning av portonivån med ca 13 procent och är främst föranledda av postverkets ökade lönekostnader till följd av den i somras träffade uppgörelsen om statstjänstemännens löneförmåner under åren 1966—1968. Personalkostnaderna motsvarar ca tre fjärdedelar av postverkets utgifter, och varje procents ökning av postpersonalens löner medför en försämring av driftresultatet med ca 8 milj. kr. per år. Efter den senaste allmänna portohöjningen den 1 juli 1964 har personalkostnaderna — i förhållande till det kostnadsläge, som beräknas föreligga efter den 1 januari 1967 — ökat med mer än 30 procent. Härigenom uppstår enligt poststyrelsens beräkningar ett underskott i verksamheten för budgetåren 1966/67 och 1967/68 om 30,4 resp. 86,6 milj. kr.

De ifrågasatta avgiftshöjningarna beräknas medföra en inkomstförstärkning för innevarande och nästa budgetår av totalt 39 resp. 83,8 milj. kr. Om hänsyn tas till förbättringar av driftresultatet till följd av det pågående rationaliseringsarbetet, som beräknas medföra en inkomstförstärkning under de ifrågavarande budgetåren om 5 resp. 15 milj. kr., kan överskottet i postverkets rörelse beräknas till 13,6 milj. kr. för budgetåret 1966/67 och till 12,2 milj. kr. för budgetåret 1967/68.

Vid ställningstagandet till de föreslagna avgiftshöjningarna måste beaktas att postverket enligt statsmakternas direktiv skall ge en vinst, som motsvarar skälig förräntning av det i poströrelsen nedlagda statskapitalet. Taxepolitiken påverkas också av att överskottet varje år skall inlevereras till

statskassan. Ett överskott det ena året får således inte utnyttjas för att täcka ett underskott under ett kommande år.

De i propositionen omnämnda rationaliseringsvinsterna hänför sig i första hand till i kostnadsbesparande syfte redan vidtagna åtgärder utom ramen för det program rörande rationaliseringsverksamheten, som fastställdes av poststyrelsen i slutet av förra året. Utskottet har tidigare informerats bl. a. om det s. k. 8-punktsprogrammet för postverkets fortsatta rationaliseringsverksamhet. Såvitt utskottet kan bedöma finns det anledning räkna med att den planerade och delvis påbörjade mekaniseringen och automationen av postbehandlingen ävensom andra försöksvis påbörjade rationaliseringsåtgärder inom postverkets olika rörelsegrenar inte endast kommer att medföra successivt ökade kostnadsbesparingar, särskilt på personalsidan, utan även en betydande förbättring av postverkets kundservice. I sammanhanget bör särskilt framhållas att de föreslagna taxehöjningarna inte är föranledda av de kapitalinvesteringar som erfordras i anledning av rationaliseringsprogrammet.

Av det anförda framgår att postverkets utgiftsökningar genom de beslutade lönehöjningarna på kort sikt endast i begränsad omfattning kan kompenseras genom redan vidtagna eller planerade rationaliseringsåtgärder. Utskottet delar därför departementschefens och poststyrelsens uppfattning att en höjning av avgiftsnivån fr. o. m. den 1 januari 1967 är en nödvändig förutsättning för att förhindra betydande underskott i postverkets rörelse och för att skapa förutsättningar för ett tillfredsställande driftresultat under innevarande och nästa budgetår. De föreslagna höjningarna av postavgifterna finner utskottet väl avvägda och tillstyrker således bifall till förslagen i propositionen.

Utskottet behandlar härefter de i anledning av propositionen väckta motionerna I: 771 och II: 943, vari hemställts att elever vid korrespondensinstitut rättade eller orättade arbeten fr. o. m. den 1 januari 1967 skall befordras mot trycksaksporto. Som motivering för yrkandet har anförts att dylika försändelser i den internationella postutväxlingen befordras mot trycksaksporto samt att den föreslagna höjningen av brevportot kommer att medföra en betydande fördyring för korrespondensinstituten och deras elever.

Genom beslut av 1965 års höstriksdag avskaffades försändelseslaget affärshandlingar i den inrikes poströrelsen fr. o. m. den 1 januari 1966. De försändelser, som tidigare befordrats enligt taxan för affärshandlingar, taxeras numera som brev eller — om vikt och format så påkallar — som paket. Med hänsyn till att taxeändringen medförde vissa övergångssvårigheter för korrespondensundervisningen, erhöll postverket Kungl. Maj:ts bemyndigande att under första halvåret 1966 medge korrespondensinstituten restitution med mellanskillnaden mellan det nya portot och det porto, som skulle ha erlagts, om försändelseslaget affärshandlingar bibehållits i den inrikes poströrelsen.

Enligt statsmakternas beslut skall postverket drivas efter företagsekonomiska riktlinjer. I princip skall därför varje rörelsegren bära sina särkostnader och därutöver lämna ett skäligt bidrag till de för poströrelsen gemensamma kostnaderna. Mot bakgrunden härav anser utskottet inte motiverat, att en lägre avgift uttas för befordran av elevs rättade eller orättade arbeten än för befordran av andra försändelser av jämförbart slag, i den mån icke kostnadsbesparingar uppstår för postverket. Utskottet är emellertid medvetet om att sloandet av försändelseslaget affärshandlingar och den nu föreslagna portohöjningen medför inte oväsentliga fördyringar för korrespondensinstituten. Det är därför angeläget, att postverket inom ramen för den företagsekonomiska målsättningen för taxepolitiken vidtar sådana åtgärder, att korrespondensinstitutens verksamhet i möjligaste mån underlättas. Enligt 12 § portokungörelsen äger poststyrelsen, när överenskommelse kan träffas med avsändaren om särskilda anordningar för att underlätta försändelsernas postbehandling, medge sådan nedsättning av postavgifterna, som kan anses vara av behovet påkallad och förenlig med postverkets ekonomiska intressen. Olika vägar att förenkla postbehandlingen kan ifrågakomma, såsom summarisk inlämning av paket, samsändning av brev och trycksaker, grupp-taxering samt förenkling av portobetalingen. Genom dessa och andra rationaliseringar i behandlingen av försändelserna, till vilka åtgärder utskottet förutsätter att postverket tar initiativ, torde korrespondensinstituten kunna uppnå betydande ekonomiska fördelar i form av bl. a. personalbesparingar och minskning av portokostnaderna. I den mån korrespondensinstituten inte härigenom och genom andra rationaliseringsåtgärder av internt slag kan neutralisera verkningarna av de föreslagna portohöjningarna bör enligt utskottets mening det stöd korrespondensundervisningen kan vara i behov av tillgodoses i form av direkta bidrag över statsbudgeten.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 771 och II: 943.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 143; samt

B) att de likalydande motionerna I: 771 av herr Strandberg m. fl. samt II: 943 av herrar Fridolfsson i Stockholm och Oskarson icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 november 1966

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson*, Tage Johansson, Lundström, Gösta Jacobsson, Erik Filip Petersson, Enarsson, Hellebladh, Sundin och Stadling; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Vigelsbo, Engkvist*, Eriksson i Bäckmora*, Andersson i Essvik, Forsberg, Sterne* och Öhvall.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.